

نامزدهای نهایی جایزه اولین رمان گنگور اعلام شدند

فرهنگستان ادب گنگور اسامی نامزدهای نهایی دریافت جایزه اولین رمان خود را اعلام کرد.

روز گذشته فرهنگستان ادب گنگور در فرانسه نامزدهای نهایی دریافت جایزه اولین رمان گنگور در سال ۲۰۱۰ را اعلام کرد.

ادبیات

یادداشت

«افسون افسانه‌ها»، کتابی فراتر از خوب

در شناخت طبع ادبی کودک

احمد اکرپور

و مترقی از افسانه‌ها را به ما نشان می‌دهد که در غبار زمان و شتاب دنیای معاصر شرمهان می‌شد آنها را برای بچه‌هایمان بازگو کنیم یا در مورد آن به‌طور جدی تحقیق و تفحصی داشته باشیم. «بخلاف آنچه در بسیاری از داستان‌های امروزی کودکان پیش می‌آید، در قصه‌های پریان رذیلت همچون فضیلت همیشه و در همه‌جا حضور دارد. فرهنگ غالب، به‌ویژه وقتی کودکان مطرح هستند وانمود می‌کند که انسان وجه تاریکی ندارد و مدعی بهبود باوری خوش‌بینانه است. از دید این فرهنگ، هدف از روانکاوی آسان کردن زندگی است در حالی که بنیانگذار آن چنین نظری نداشت. روانکاوی پدید آمد تا انسان بتواند ماهیت پرگیرودار زندگی را بی‌آنکه مغلوب آن شود یا به گریز از آن تن دهد بپذیرد. نظر فروید این است که فقط با مبارزه شجاعانه با نیروهایی که توان فرسا و غلبه‌ناپذیر به نظر می‌رسند، می‌توان معنای از هستی بیرون کشید. این دقیقا همان پیامی است که قصه‌های پریان به‌صورت‌های چندگانه به کودک می‌رسانند.»

«بسیارند کسانی که معتقدند کودک نباید بفهمد سرچشمه بسیاری از کژتابی‌های زندگی از سرش خود ما ناشی می‌شود، یعنی گرایش همه انسان‌ها به رفتار سنیزه‌جویانه و غیراجتماعی و خودخواهانه، همه از خشم و نگرانی سرچشمه می‌گیرد. در عوض ما می‌خواهیم بچه‌هایمان باور کنند که همه مردم ذاتا خوب هستند. اما کودکان می‌دانند که خودشان همیشه خوب نیستند و وقتی هم خوب هستند اغلب ترجیح می‌دهند که نباشند. این مغایر آن با چیزی است که پدر و مادر به آنها گفته‌اند و همین سبب می‌شود کودک به چشم خود یک غریب جلوه کند.»

نکته‌ای که این پژوهش روان‌شناختی را با کارکردهای ادبی پیوند می‌دهد توجه به ساختار ادبی منحصره‌فرد افسانه‌ها است: «لذتی که از خواندن قصه‌های پریان می‌بریم و جاذبه‌ای که احساس می‌کنیم، نه از راه‌گذر معنای روان‌شناختی قصه (اگرچه این معنا در اینجا نقشی دارد) بلکه از کیفیت ادبی آن حاصل می‌شود؛ ازخود قصه به‌عنوان یک اثر هنری. اگر قصه پریان در وهله اول و بیش از هر چیز یک اثر هنری نباشد نمی‌تواند بر کودک تاثیر روان‌شناختی بگذارد.»

مولف در این اثر از اقیباس‌های بزکشده و ساده شده این گنجینه‌های ارزشمند به‌شدت انتقاد می‌کند و اعتقاد دارد اینگونه برخورد‌های عقل‌گرای ظاهرین، آنها را از مفهوم عمیق‌شان تهی می‌کند و ساختار ناخودآگاه و تاثیرگذار آنها را به طرف روال‌های منطقی سوق می‌دهند. روالی که با ذهن آشفته کودک در حال تجربه سختی ندارد و تاثیرگذاری خود را از دست می‌دهد.

عشق این فاجعه در کشور مسا نیاز به تحقیق چندانی ندارد و سیل کتاب‌های خلاصه‌شده افسانه‌ها که اغلب به وسیله ناشران کم‌مایه به چاپ می‌رسد دلیل بر این مدعا است. علاوه بر کتاب‌فروشی‌ها هیچ ک‌های پیدا نمی‌شود که آثار خلاصه‌شده با تصاویر کارتنی و کلیشه‌ای از گنجینه‌های ارزشمندی مثل «شنگول و منگول»، «خاله سوسکه» «سیندرلا» و «سپیدرپی»... را بر پیشانی خود نداشته باشد.

در کتاب افسون افسانه‌ها مولف به بررسی اسطوره، حکایات و تمثیل و تاثیر آنها روی ذهن کودک می‌پردازد و آنها را از زاویه‌های مختلف به نقد می‌کشد: «قهرمانان اسطوره‌ای تصویرات خیالی بسیار جالبی برای رشد و گسترش ابرمن (super ego) ارائه می‌کنند، اما خواسته‌هایشان چنان سخت و جدی است که کودک را در تلاش نوانی خود برای دست یافتن به شخصیتی یکپارچه لاسرد می‌کنند. قهرمان اسطوره‌های دگردیسی و زندگی ابدی در بهشت را تجربه می‌کند در حالی که شخصیت اصلی قصه پریان، روی همین زمین و درمیان همه ما.»

«تمثیل که اغلب زده‌فروشانه و گاه سرگرم‌کننده است، همیشه یک حقیقت اخلاقی را به صراحت بیان می‌کند. در تمثیل هیچ معنای پنهانی‌ای وجود ندارد و هیچ چیز در آن به تخیل ما واگذار نمی‌شود. قصه پریان برعکس، همه تصمیم‌گیری‌ها را به ما واگذار می‌کند. ازجمله اینکه اصلا می‌خواهیم تصمیمی بگیریم یا نه؟»

«تفاهیم از پس تحقیقات روانشناسی و روانکاوی اعتقاد راسخ دارد که افسانه‌ها دنیای ذهنی کودک را بسیار بهتر و عمیق‌تر از داستان‌های معاصر ترک کرده است و ناخودآگاه کودک را به شکلی جذاب و بازی‌گونه برای شناخت و همراهی با دنیای خودآگاه حساس و آماده می‌کند.

«قصه پریان به وضوح به جهان خارج اشاره نمی‌کند، اگرچه ممکن است کاملا واقع‌گرایانه آغاز شود و عناصری از زندگی روزمره در آن تنیده شود. ماهیت غیرواقع‌گرایانه این قصه‌ها (که عقل‌گرایان تینگ‌نظر به آن معتزند) خود شگردی مهم است. زیرا به روشنی نشان می‌دهد هدف قصه این نیست که اطلاعات سودمندی دربارهٔ بیرون به شخص بدهد، بلکه به فرآیندهایی که در درون او صورت می‌گیرد، توجه دارد.»

افسون افسانه‌ها به ترجمه اختر شریعت‌زاده توسط نشر هرمس در سال ۱۳۸۱ با تیراژ دو هزار و ۵۰۰ نسخه به چاپ رسیده است.

یادداشت

دعوت به خواندن کتاب «هستی و زمان» هایدگر

تفکر نوعی فراخوان است

چه باشد آنچه خوانندش تفکر کتابی

است به نام «هستی و زمان» از مارتین هایدگر فیلسوف آلمانی که سیواش جمادی آن را به زیبایی ترجمه کرده و توسط نشر ققنوس به بازار عرضه شده است. این کتاب شرح و بیانی است کم‌و بیش شفاف و منظم درباره فلسفه هایدگر که بعد از هستی و زمان نوشته شده و با پرسش آغاز می‌شود و به پرسش می‌انجامد. عنوان کتاب خود پرسشی است درباره چسبستی تفکر که نویسنده به دلالت‌های چهارگانه آن اشاره می‌کند و درباره هر یک به تفصیل سخن می‌گوید. هایدگر در این کتاب به پرسش تفکر چیست؟ می‌پردازد و عنوان کتاب نشان‌دهندهٔ جهان پرپوشی که این روزها از آن، تنها لفظی باقی‌مانده و نامی است که معنایش گم و مستور شده است. هایدگر معتقد است در زمانه ما اندیشه‌انگیزترین امر این است که ما هنوز اندیشه نمی‌کنیم و از درک ام حاضر اکنونی و اینجایی غافلیم. او می‌گوید: «ما به آنچه تفکرش خوانندم وقتی راه می‌یابیم که خود فکر کنیم. برای آنکه چنین کوششی کامروا شود، باید آماده باشیم که تفکر را بیاموزیم.» او شکلی از پرسش را مطرح می‌کند که برای راهیابی از مدلول‌های کثیر، تمام بنیاد متافیزیک غرب را زیرسوال می‌برد و به معنای تفکر در عصر پارمیندس (یونان باستان) برمی‌گردد و درباره جمله معروف پارمیندس «هستند هست» سخن می‌گوید.

از نظر او مدلول‌های این دو واژه، در عصر پارمیندس، اموری ذهنی، نظری و انتزاعی نبوده‌اند. این مدلول‌ها چیزی نبوده‌اند که در صور شیداری و نوشتاری متوقف شوند. بلکه تفکر همچون راهی است که اندیشیدنی‌ترین امر در آن، در حالی که ما به گریز دراز، ما را به دنیای خود می‌کشد، بی‌آنکه بنیاد این بنیاد بگذارند که فرانچک آید. از نظر او، تفکر نوعی فراخوان است. فراخوان، چیزی نیست که ما با عزم و اهنگ، از سر انگیزه‌های نفسانی یا از سر سنیزه و خصومت از سبویه خود آغاز کنیم. تفکر از جدل‌ورزی حاصل نمی‌آید. تفکر به ایستاری و هم‌سنجیزی نیست. تفکر موضوعگیری را به غلبه چیزی نیست. تفکر پندگی عادات، مشهورات، مدهای روز و بار فرادهای فرهنگ و فراهش نیست. تفکر نوعی شیرجه زدن و دل به دریا زدن، فارغ از تاثیرات شایع و افسون هنر خوش‌زبانی است. تفکر حضور است و بر یاد و ذکر و شکر و سپاس راه می‌برد. تفکر نوعی حضور است که کمابیش قربت به معنای همان اندیشه‌ش دل است. تفکر در یگانگی حاضر بودن است.

پیر ما گفت…

تنست هفتگی شهرکتاب، سه‌شنبه ۲۰ بهمن ساعت ۱۶/۳۰ دقیقه با عنوان «پیر ما گفت» به تحلیل کارنامه‌منوچهر احترامی اختصاص دارد که با حضور محمدرافع ضیایی، مسعود کیمیاگر، ابوالفضل زریونی‌نصرآباد و احمد و کیلیان در شهرکتاب واقع در خیابان شهید بهشتی، خیابان شهید اقصیقدر، نبش کوچه سوم برگزار می‌شود.

ادبیات

گزارشی درباره واکش منتقدان به آخرین رمان ماریو بارگاس یوسا

مادام بواری معاصر

مجتبای پورمحسن

آخرین رمان ماریو بارگاس یوسا، نویسنده برجسته اهل پرو، «دختر بد» اخیرا با ترجمه خجسته کیهان و با عنوان «دختری از پرو» در ایران منتشر شده است. این رمان، داستان عشق جوانی به نام ریکاردو به دختری به نام لیلی است که وقتی به عشق او نمی‌گذارد، ریکاردو، در سال‌های بعد و در چهار دهه، در نقاط مختلف جهان با او روبه‌رو می‌شود. اما همان قدر که با گذشتن زمان، عشق در ریکاردو عمیق‌تر می‌شود، لیلی نه به عشق ریکاردو بلکه به عشق هیچ‌کس اهمیتی نمی‌دهد و زندگی سوداگرانه‌ای را در پیش می‌گیرد. یوسا، بی‌تردید یکی از بهترین نویسندگان جهان است و آثارش علاقه‌مندان زیادی دارد. به همین دلیل منتقدان – حتی منتقدان شیفته او – انتظار زیادی از او دارند و با حساسیت ویژه‌ای کارهای او را دنبال می‌کنند. در اینجا چکیده‌ای از سه نقد در روزنامه‌های نیویورک‌تایمز واشنگتن‌پست بر رمان «دختری از پرو» (دختر بد) همراه با گفت‌وگویی کوتاه با ماریو بارگاس یوسا در مورد این کتاب را می‌خوانید:

■ ■ ■

دلشغولی خطرناک

کاترین هریسون – نیویورک‌تایمز:

یکس بود یکی نبود، در رماتی از ماریو بارگاس یوسا، پسر خوبی بود که عاشق یک دختر بد شد. پسر با او به ملاطفت رفتار می‌کرد اما دختر جواش را با بی‌رحمی می‌داد. دختر بد، عشق پسر خوب را مسخره می‌کرد و او را به دلیل فقدان جاه‌طلبی انتقاد می‌کرد. دختر بد هر وقت که به‌نقمش بود، از سخاوت او سود می‌برد و وقتی نفعی برایش نداشت، او را پس می‌زد. بی‌توجه به اینکه چند بار دختر بد به پسر خوب خیانت کرد، پسر خوب بایز خود گرمی با او برخورد می‌کرد و به همین دلیل دختر بد بارها پسر خوب را قاتل گذاشت. به همین ترتیب اتفاق می‌افتاد تا اینکه یکی از آنها درگذشت.

این داستان را به‌خاطر می‌آورید؟ این قصه را قبلا گوستاو فلوبر گفته بود، نویسنده‌ای که کاراکتر ما بواری او، تقریبا تمام زندگی حرفه‌ای بارگاس یوسا را افسون کرده است؛ از سال ۱۹۵۹ که او تازه به پاریس رفته بود و در آنجا برای اولین بار رمان «مادام بواری» را خواند. در سال ۱۹۸۶ کتاب «عیش مدام» تحت‌عنوان نقدی ادبی منتشر شد که بیانگر عشق بارگاس یوسا به اما بود. حالا یوسا در آخرین کتابش که رماتی عالی، پرکشش و قوی است، طرح مادام بواری را همان‌قدر کامل و مرمرزانه تصرف می‌کند که قهرمان قصه مادام بواری، همچنان به تسخیر یوسا ادامه می‌دهد. رمان «دختر بد» یکی از آن اتفاقات ادبی نادر است؛ یک بازسازی به جای بازیابی.

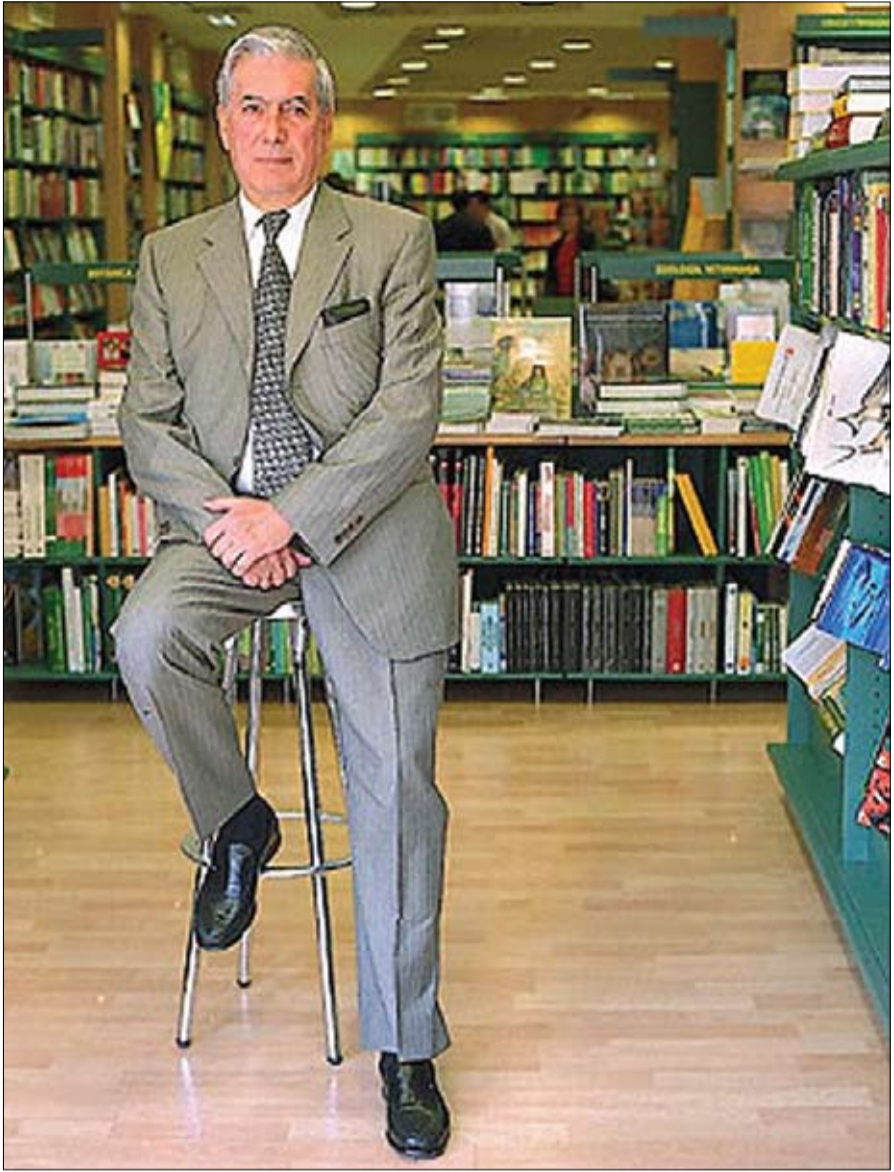
ویژگی مادام بواری آنطور که بارگاس یوسا در «عیش مدام» توضیح می‌دهد: «جنون توصیفی» است. که راوی برای آن بیسن بردن واقعیت و باآزرقینی آن به‌عنوان واقعیتی متفاوت استفاده می‌کند.» به عبارت دیگر فلوبر استاد رئالیسم بود، نه به‌خاطر اینکه جهان پیرامونش را بازنویس می‌کرد بلکه به‌خاطر اینکه از زبان، برای خلق یک هستی جانشین و عصاره‌ای که شدت احساسی‌اش از خود زندگی سبقت می‌گیرد. یوسا به ما یادآور می‌شود که «ما» جان بی‌شمار خوانندگان را نجات داده است نه صرفا به دلیل صداخلاق‌ی بودنش، بلکه به این دلیل که احساسات اما مثل همان روزی که هنوز جوهر خلقش خشک نشده بود، شددی باقی مانده و گذشت زمان چیزی از آن کم نکرده است. ماریو بارگاس یوسا هم استاد است. او به‌عنوان یکی از قدیمی‌ترین صداهای بی‌سنت‌مدرنیسم، یک اثر انقلابی ادبیات غرب را به یک داستان عاشقانه پرهیجان معاصر تبدیل کرده است که آداب زندگی شهری دهه‌های ۱۹۶۰، ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ را می‌کاود. در حالی‌که مادام بواری تنها زندگی ولایی دهه ۱۸۲۰ را مورد کندوکاو قرار داد.

در هر دو مورد، نویسنده زمان و مکان دوران جوانی‌اش را در یک اثر متوازن و دقیقا متعادل بین زندگی روانی و جسمانی، پر و وایس و تنگ، سه‌شنبه ۲۰ بهمن ساعت ۱۶/۳۰ دقیقه با عنوان «پیر ما گفت» به تحلیل کارنامه‌منوچهر احترامی اختصاص دارد که با حضور محمدرافع ضیایی، مسعود کیمیاگر، ابوالفضل زریونی‌نصرآباد و احمد و کیلیان در شهرکتاب واقع در خیابان شهید بهشتی، خیابان شهید اقصیقدر، نبش کوچه سوم برگزار می‌شود.

صفاری با «خنده در برف» می‌آید

مجموعه شعر جدید عباس صفاری با عنوان «خنده در برف» منتشر می‌شود. این مجموعه شعر شامل بسروده‌های صفاری طی سال‌های ۸۲ تا ۸۶ است و توسط انتشارات مروارید به چاپ می‌رسد. «خنده در برف» با شمارگان ۱۶۵۰ نسخه در ۱۴۰ صفحه به دست دوستداران شعر می‌رسد.

Art@farheekhtegan.com

دارد که از چیزهای ساده لذت ببرد، در ۲۵ سالگی به رویای زندگی‌اش دست می‌یابد. استیاق اما به‌طور اجتناب‌ناپذیری او را به این نتیجه می‌رساند که خودش را با اسم آرسینیک مسموم کند. مرگ پیچیده تنها مردان می‌توانستند داشته باشند. و اگر جامعه معاصر نسبت به دوره به‌شدت ویکتوریایی مادام بواری کمتر تعامل دارد تاوان آزادی جنسی را بدهد، یوسا جهان پسفامینیستی رنگ‌ناکثری را نشان می‌دهد که در آن زن‌سنجیزی زیر پوشش نگرش‌های مترقی و برابری تحقق‌یافته، رشد می‌کند.

«دختر بد» مثل «مادام بواری» با

صحنه‌هایی از ایام نوجوانی شروع و از زبان اول شخص روایت می‌شود. «من» گاهی به «ما» تبدیل می‌شود که تقلیدی از گروه هم‌کلاسی‌های فلور است. اما در حالی‌که فلوبر به آگاهی ولایی تغییر مسیر می‌دهد، بارگاس یوسا به ریکاردو، «پسر خوب» اجازه می‌دهد تا صدای زمان خودش را مطرح کند و به بازگویی عشق سوزانش در سال ۱۹۵۰، در منطقه بالاشین میرافلورس لیما بپردازد، زمانی که ریکاردو فقط ۱۵ سالش بود و دختری به تازگی وارد شهر شده بود او خودش را لیلی معرفی می‌کند و با لباس‌هایی که به تنش چسبیده، مثل یک «گردباد خانگی» می‌رقصد و ریکاردو را بر مدار خود می‌چرخاند و اشتیاق او را برمی‌انگیزد و با این ایده که تنها دوست کسی می‌تواند به تمیل ریکاردو پاسخ دهد، گرفتارش می‌کند.

ریکاردو در دهه‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ هم لیلی را در جاهای مختلف می‌بیند. دختر بد هم مثل ریکاردو خواهان توجه عشاقش است. او آدم ضروری است یا تحسین‌برانگیزی؟ بار دیگر کجا پسر خوب با او مواجه می‌شود؟ این‌بار چه اسمی ریکاردو در خوشبختانه این توانایی را

گفت‌وگو با ماریو بارگاس یوسا نویسنده پرویی

به هیچ‌وجه درباره مارکز حرف نمی‌زنم

شما با برنامۀ تجارت آزاد که پرو و کلمبوس که زمانی کانبدای ریاست‌جمهوری کشورش بود، در کمال تعجب رمان سائاتی‌مانتال «دختر بد» را نوشته‌اید. داستان عاشقانه‌ای که یک فرد اهل کتاب پرویی روایت می‌کند که به پاریس می‌رود و ۴۰ سال از عمرش را وقف یافتن زنی می‌کند که اولین‌بار در دوره دبیرستان او را دیده بود.

ریکاردو یک مترجم است، بازتابی از شخصیت خود، او آدم بینابینی است، او شخصیت زیادی ندارد و زندگی او فقط یک ماجرا وجود دارد، دختر بد. بدون او، زندگی ریکاردو معمولی، محدود و بدون فکری زیادی است.

بله، او فاقد جاه‌طلبی است.

خب، جاشطبی او دختر بد است!

ریکاردو را تحسین می‌کنید؟

من بیشتر دختر بد را تحسین می‌کنم.

چرا؟

او دختر سرد و فرصت‌طلب و تیغ‌زن است که با تاجرینی در فرانسه، انگلیس و ژاپن ازدواج می‌کند، بی‌آنکه کمترین علاقه‌ای به آنها داشته باشد. فکر می‌کنم او پیچیده‌تر از این حرف‌ها است. ببینید از کجا می‌آید.

او از یک پس‌زمینه اجتماعی می‌آید که در آن زندگی، نوعی جنگل است. جایی که اگر می‌خواهی زنده بمانی، باید حیوان شوی.

او کوشیده حیوانی جنگجو باشد و می‌جنگد.

شما دختران بد را می‌شناسید؟

بله. چندتایی البته. در پرو تعدادشان زیاد است. اما در فرانسه و اسپانیا هم هستند. آمریکا هم یک عالمه دختر بد دارد.

نه اشتباه می‌کنید، ما اینجا دختر بد نداریم.

انگار مقدر بوده که همه زندگی‌تان را در منتهن بگذرانید اما اگر به یوسا به یاد دارید، بی‌نتیجه شما در سیاست

حرف بزنیم. شما در سال ۱۹۹۰ در رقابت انتخاباتی ریاست‌جمهوری پرو شرکت کردید و انتخابات را به آلبرتو فاجوینوری باختید؛ زندگی که چندی پیش شیلی او را به پرو بازگرداند و اکنون در زندان است.

مطمئنا خیلی خوشحالم. او الگویی برای آینده است. او در هر دو مورد، نویسنده زمان و مکان دوران جوانی‌اش را در یک اثر متوازن و دقیقا متعادل بین زندگی روانی و جسمانی،

فرهنگستان

دوره جدید – شماره ۲۱۱
دکشنبه ۱۸ بهمن ۸۸
۲۲ مهر ۱۴۲۱
۷ فوریه ۲۰۱۰

۷

کتابخانه

روز گودال

مجموعه داستان

شکوفه آذر

۳۵۰۰ تومان

«روز گودال» مجموعه‌ای از ۱۴ داستان کوتاه و بلند است که بنا به گفته نویسنده، زمان تالیف این داستان‌ها را می‌توان به دو بخش کلی قبل و بعد از سفر او تقسیم کرد. داستان‌هایی چون «زنی که رفت تا بایستد» و «نه، هیچ چیز» از جمله داستان‌هایی هستند که پیش از سفر جهانگردی این نویسنده که در سال ۱۳۸۴ انجام شد، نوشته شده‌اند.

داستان‌هایی چون «جاده پشت خانه»، «من در آب زیبا هستم»، «زن رودخانه» و «روز گودال» دیگر داستان‌هایی هستند که نویسنده از نظر زمانی بعد از این سفر نوشته است.

ارده‌پرقی خاموش است

حسن بهرامی

نشر ققنوس

۴۵۰۰ تومان

رمان «ارده‌پرقی خاموش است» روایت بهرام، پس‌رکی روستایی است که با دوستانش کاموس و سامر، باتری‌های کهنه رادیو را در آب می‌اندازند و در پی پیداکردن‌شان شنا می‌کنند.

شفا در میان ما

نفس می‌کشد

کیارنگ علایی

مجموعه داستان

۱۷۰۰ تومان

نشر هیلا

این کتاب روایتی ساده و صریح از آدم‌هایی است که جبر زندگی آنها را به وضعیتی استثنایی کشانده است؛ وضعیتی که در آن «تنهایی» مثل یک موجود دوست‌داشتنی در لحظه لحظه زندگی‌شان حضور دارد.

این مجموعه، مجموعه‌ای از داستان‌های مینی‌مالیستی است که زندگی معاصر انسان‌ها را نشانه رفعت است.

روانکاوی فرهنگ عامه

بری ریچاردز

ترجمه حسین

پاینده

نشر ثالث

کتاب «روانکاوی فرهنگ عامه» کاواشی روانکاوانه دربارۀ برخی از گیرترین و پرطرفدارترین جنبه‌های فرهنگ عامه است. «تب همه‌گیر فوتبال»، «ولع خرید»، «میل شبه‌شهوایی برخورداری از ماشین»، «تاثیر شگرف موسیقی پاپ و جاز صنعتی» و «شیفتگی وصف‌ناپذیر آنان به خوانندگان این نوع موسیقی» ازجمله مبانی هستند که در این کتاب مورد بررسی قرار می‌گیرند.